

ÖRTÉNETI APOK.

FELELŐS SZERKESZTŐ
K. PAPP MIKLÓS.

Megjelenik minden vasárnap. — Előfizetési ár: Félévre 6 f. Egész évre 12. f. — Szerkesztőségi Iroda:
Lyceumi nyomda. — Kiadó hivatal: Gr. Teleki Domokos ház nagypiacz.

A FEKETE KÖNYV.

Br. Kemény István emlékiratai
1848—49-ből.

Közl: K. Papp Miklós.

A zalathnaiak iszonyu lemészároltatása.

(1849-ben iratott.)

(Folytatás.)

III. A bányapénztári hivatalnokok közül

	arkas Károly gyakornok	1
	Császár György	1
	Will Mihály irnok	1
	Eckhard János	1

IV. A kir. beváltó-hivatalból

Sebes László kir. beváltó kémlelő	1
Freuenfelsi Kümerle Adolf	1
Baksi Károly gyakornok	1
Lenkei János	1
Weiser József	1
Steikli Ferencz } próbakő zúzó	1
Taub Lőrincz	1

V. A kir. fiscalis javak gondnoksá- gától:

Antos György kamara ispán	1
Horváth Ferencz segéd	1
Fízi Ferencz igató	1
Adorján György ügyvéd	1
Füllenbaum Antal gyakornok	1
Huber Gyula díjnok	1
Főöri János	1
Nagy István	1
Szima János hajdu	1

Popolczy József hajdu	1
Teniszláv János	1

VI. A kir. erdőszeti hivatalból:

Nesselfeld Ferencz kir. erdőszeti biztos	1
Téglási Antal ellenőr	1
Kozma József erdőszeti gyakornok	1
Ambros Ferencz	1

VII. A kir. érczolvasztó hivatalból:

Reinbold Antal kir. kohónagy	1
Musnai János olvasztó biztos	1
Schweller János fuvó készítő	1

VIII. A bánya-építészeti hivatalból:

Roth Ferencz építész	1
Wilhelm Alajos terv rajzoló	1
Binder Antal kőmives pallér	1

IX. A papság és tanítók közül:

Román Antal a kir. gymnasiumnál tanár	1
Salánki Ferencz ref. lelkész	1
Sponár Ferencz zenetanító és orgonista	1

X. Idegen kir. hivatalnokok:

Mihalovits József offenbányai hutamester	1
Barton Antal irnok	1
Barabás János offenbányai erdősz	1

XI. Megyei hivatalnokok:

László István adószedő	1
Drosdowsky István jegyző	1

XII. Nyugalmazott kir. hivatal- nokok:

Farkas Károly kamaraispán	1
Árkosi Lajos erdősz	1

XIII. Gyógyszerészek:

Eismann József kamarai gyógyszerész	1
Kám György segéd	1

XIV. A kir. postahivataltól:

Lukács Tódor postamester	1
Káspár Wilmos	1

XV. Hivatalnokok nejei:

Cs. k. bányatanácsos és igazgató Császárszigmond neje	1
Kamarai physicus Decáni Erneszt neje	1
Bányahivatali díjnok Farkas László neje	1
Füllenbaum Antal bányabíró neje	1
Fremdel Ferencz bányagondnok neje	1
Roth Ferencz építész neje	1
Téglási Áron erdős neje	1
Treuenfels Adolf beváltóbiztos neje	1

XVI. Hivatalnokok gyermekei:

Fiúk	12
Leányok	13

XVII. Özvegy hivatalnoknék:

Özv. Dehanitsné, 80 éves	1
„ Hollóné, 60 éves	1
„ Konczné, szül. Bieperger, 70 éves	1
„ Leóné	1
„ Pecherné, bányatanácsosné, 80 éves	1
„ Urbánné nagyi	1

XVIII. Ezeken kívül munkások

nyire majdnem mindnyájan. Épen így voltak az ország más részei is színhelyei a legborzasztóbb kegyetlenségnek; legkivált Küküllő és Felsőfőhérség megyékben a vér patakka folyt; az utóbbi törvényhatóságban a nyilvános hivatalnokok (köz hiv.) legnagyobb része leöletett. Miért számlálnók itt elő az egyesek iszonyatos megöletését, valamint a rettenetes mátyr halálokat? ezek mind igen szívrázók lennének! Valóban ha az ember elgondolja az elkövetett kínzásokat és kegyetlenségeket, az oláhok azon miveletlenség határait is átlépték, mely állapotban akkor voltak, midőn is áldozataikat oly kannibáli tettekkel kizozták, milyenek eddigelé a vademberek és barbarok közt sem fordultak elő. Ily sors érte Felsőfőhérség mindkét főbíróját, kik az igazságszolgáltatásnál első helyet foglaltak el és legfelsőbb helyről voltak megérősítve; ugyanis egyikök Matok ur, folytonosan szolgálatban levő 70 éves aggyastyan élve a legiszonyosabban felnégyeltetett; a másik, Miske ur, tüzesített dróttal szeméi kiszuratván, egy czövekhez köttetett és ekkor kérdezték tőle, hogy „látod-e erdődet?“ Föllázad az embernek vére, ha az oláhok által hónapokon keresztül minden szünet nélküli elkövetett kegyetlenségekre gondoll! A cs. k. katonatiszt Sandru, ki később cs. k. tiszttá levén, Schöndruck nevet vett föl, és Jáánk vezérlete alatt álló oláhok a fehérvári erősség körében fekvő, hogy úgy szóljunk, az ágyuk torkában levő, több helységből álló ugynevezett Hegyalja magyar ajkú lakosait legyilkolák; az igeni ref. papot életben hagyták azon pokoli szavakkal, miszerint „meghagyjuk éltedet, hogy az utókornak jegyezhesd föl, hogy a magyarok erről a vidékről mi uton és módon irtattak ki végképen.“ Egyedül a krakkói lovárdában az említett vidékről összegyűjtött 200 ember gyilkoltatott le; ezek közt főispáni másodhivatalnok a tiszteletreméltó Benedek József. Marosujvárt Axente emberei, kik közt egy cs. k. katonatiszt is volt, 90 magyart hármásával összekötöztek és a sorba felállított szerencsétleneken hosszában egy vastag kötél húzatott és ehhez ismét szakaszonként hozzá köttettek; miután a kötél tele volt, mindnyájoknak csizmája lehuzatott és

XIX. Dolgozó és felügyelő hivatalnok

XX. Kereskedő

XXI. Kézműves

XXII. Bánya- és kohó-munkás

XXIII. Nők és gyermekek

Összesen 640

Czélunktól igen messze térnénk, ha jelen mérszárlás leírásával az olvasót tévutra vezetnők és azon balhitben tartanók, mintha az oláhok csak ezen a vidéken támadtak volna fel. Fájdalom! ez másként történt; mert a Szeben, Balázsfalva és Fehérvár közt fekvő helységekben a magyar nemesség, kivéve azokat, kik az éj oltalma alatt elmenekülhettek, egészen leöletett. A nagyon népes magyar helységekben sokan, a kevésbé népesebben kevesebben ölettek le; de több-

ily rettentő állapotban és meztláb akarták Balázsfalvára hurczolni, de mindjárt a helység végén, a Maros partján megállottak, minden szakasz a kötélről egyenként levágtott, egy oláh pap imádkoztatta és egyenként egyik a másiknak szeme láttára legyilkoltattak és a Marosba vették; a legyilkoltak rendre oly sok időre haltak meg, hogy az utolsó hármasszakasz megöletését gyertyavilágnál hajtották végre; Kocsárdon Jank emberei 60 magyart gyilkoltak le; a falu jegyzője családjának három tagja, kik a padlásra menekültek, ezen magas helyről látva a magyarokon elkövetett kegyetlenségeket, kétségbeesésökben felakaszták magokat.

Gerend-Kereszturon Mikás, ki mellé hasonlóképp egy cs. k. katonatiszt adott, névszerént Röhrich, 200 magyart öletett meg, jóllehet az onán egy óra járásra levő Egerbegyen katonaság állomásozott. Gorbón az igen művelt özv. Szentpáliné asszonyosság, miután több oláhtól rajta erőszak tetetett, szobaleányaival együtt egy az udvaron levő kutba vettetett. Nyugodt lelkiismerettel állíthatjuk, hogy Erdélyben, hol a forradalomra kevés anyag volt, a dolgok soha sem mentek volna ennyire; mi volt természetesebb, mint az, hogy a magyarok — az oláhok rájuk támadva és a kiállott kegyetlenségek daczára sem nyerhetve a császári katonaságtól oltalmat — kénytelenek voltak önvédelmükről gondoskodni; eseteket tudnánk fölhozni, hogy olyanok, kiknek ezelőtt a magyar népre a legnagyobb befolyások volt, ha épen jókor a rossz és rosszabb közt különbséget tudtak tenni és a bekövetkezendő szerencsétlenséget előre látva, a forradalomtól visszatartották magokat, az elkövetett kegyetlenségek miatt annyira felbőszült magyarok előtt tekinteteket abban a pillanatban elvesztették.

Vége meg akarjuk emliteni, hogy az ezen kegyetlen tettek miatt elítélt és részint Kolozsvárt, részint Szamosujvárt bebörtönözött büntetéseket a jelenlegi kormány által Urbán alatt mint „politikai marttyrok“ fogóságokból kibocsátattak. De fölösleges lenne ezen eljárás káros következéseinek kimutatásába bocsátkoznunk.

Nagy-Enyed felprédáltatása.

(1849-ben iratott.)

Enyed semmivé tetetett és kitöröltetett a városok sorából. Alig képzelhet az ember magának még a részrehajlás vagy hamis nézetek miatt elkábult gondolkozásu emberek közt is olyat, ki az Enyed utczáin kutyák és orvadarak által félig marcangolt holt-tetemektől vissza ne borzadna és szemeit s gondolatját éghez ne emelné! Az egész város a szó szoros értelmében, kivéve egy pár házat, elpusztult. Minden, mi bármi kis értékkel látszott birni, elraboltatott; a rablók előtt értéktelennek tetsző egyéb holmi öszszehordatott és elégettetett. Halotti csend uralg most Enyed utczáin s ha az éhség vagy egy szerencsétlen menekültet visszatérésre kényszerit, nem hall egyebet az emberhúson meghízott ebek ordításánál. Egészen kirabolgatott és leégett a város; de mi történt a lakóssal? Azok, kik az Enyed ellen uszított oláh csorda által a nagyrészt Fehérvárról nyert fegyverekkel le nem lövettek vagy agyon nem üttettek, a szomszéd erdőbe menekültek, hol meztláb és meleg ruha nélkül 22 fok hidegben 8 napig tengették nyomoru éltöket fahéjjal, víz helyett havat nyelvéen. Igen boldognak érezheté magát, ki néhány forintért kevés málélisztet szerezhethet és nyersen megehetette, mert a mindenütt portyázó oláhok miatt tüzet nem rakhattak. Nincs toll, mely képes legyen mindazon nyomorokat leírni, melyeket ezen szerencsétlenek 22 fok hidegben kiállottak.

A jobbára nőkből és gyermekekből álló menekültek lábai már az első éjjel megfagytak. A meztelen, ápolatlan, bekötözetlen és a tövisek szurására ki-kiujuló sebek genyedni kezdettek és kiállhatatlan szaguk lettek. De a dologra!

Midőn az osztrák sereg 1848. nov. 15-én Kolozsvárra bevonult, Enyed kitzé a császári zászlót és oláh katonai kormányzatot kapott, mely alatt heteken keresztül a legdurvább vandalismus uralgott.

A muzeum értékes régi pénzei, a könyvtár (melyeket a török, tatár bántatlan hagyott és még Karaffa is megkimélt) megsemmisítették; a legritkább pénzek, physi-

cai műtermi kellékek néhány krajczárért elfecséreltettek, az utcákon szerteszéljel könyvek, kitömött állatok, brasíliai madarak heverték. Figyelemre méltó, hogy a szász rendezett nemzetörség a rablásban kitünteté magát és a Medgyes környékéről rendelt szekerekkel az enyediék sok vagyonát elhordták. Képzeltetni, mily keserű érzés volt vagyonoktól így megválni!

Január 8-án az előbbieket megtörténte után 2 tribun érkezett a városba és 16,000 embernek rögtön szállást rendeltek; később a musinaí oláh pap Prodan Simon jött a városba és megnyugtató, miszerént ő kieszközölte, hogy a városba egy oláh sem fog jönni és meghagyá, hogy a városnegyedkapitányok a lakosságot e tekintetben megnyugtassák; ennek következtében az egész városi tanács hozzá ment és neki köszönetet nyilvánított. Hogy a népet szemmel láthatóbban megnyugtassa, ez alkalommal a katolikus egyházfőnököt, mint Judás a Krisztust, megcsókolá és lelki üdvére esküvel biztosítá, hogy senkinek semmi bántódása nem lesz, sőt ezután gondja lesz rá, hogy még többet is tehessen a városért és rólok mint saját szemé világáról gondoskodand. Ezen szenteskedő szavak által elámitott és tévútra vezetett szegény nép annyival is inkább csendesen lenyugodott, mert a több hivatalt viselt, jelenleg államszolgálatban levő Axente egy az enyediéknek jelenleg is birtokában levő eredeti kéziratában biztosítá a városi polgárságot, hogy az nap Enyedre egy oláh sem fog bemenni; de csakhamar a legkegyetlenebb Axente esküje ellenére hordájával a várost megtámadta és több oldalról meggyújtatta. A bátor egyházfőnök a rabló csorda vezetőjéhez fut és hiába emlékezteti a Prodan ígretére! a pusztítás megszüntetésére semmi sem tétetett és a zárdafőnök volt az első áldozat azok közül, kiket a végveszélytől megmenteni igyekezett. Az élemedett férfin ez alkalommal anynyira megsebesítettett, hogy ennek következtében több hetekig ágyban fekvő beteg volt. Több százra megy azok száma, kik páratlan kegyetlenséggel lekonzoltattak. A megélemedett kamara ügyvéd László István több napokig egy emberibb érzelmű oláh ágya alatt volt

elbujva, de az Axente és Prodan napi parancsára: „hogy ha valaki egy magyart magánál rejtegetni éretik, annak házat rágyújtják” — egy ház hijára menekült és ott két napig volt iszonyu hidegben; de itt is felfedeztetvén, kénytelen volt elfutni, de egy kerteni keresztül futtában lelövetett, hol halálra kinoztatva, ide-oda hentergett, véres nyomokat hagyva maga után a hóban, a fejből folyó vér jégcsappá fagyott, végre meghalt. Családja éjjel mezitláb Torda felé menekült, neje utközben megfagyott és meghalt, két leánya eltévedt és később megfagyott kezekkel és lábakkal találtattak meg; más két gyermeke az előbbienek állapotában érkezett meg Tordára. Azonban miért idézzük csak különösen ezen két esetet, midőn száz meg száz hasonlót lehetne fölhozni. Egy néhány szerencsétlen a franciscánusok zárdájában keresett menedéket, de hiában; egy oláh Lengyel Albertet megsebesíté a lábán, az udvarra hurczolá, s miután az őtet saját testével fedező mátkáját lándzsaszúrással fején nehezen megsebesítve félrelökte, Lengyelt agyonlövö. Ekkor Sente, a felenyedi pap, Török és mások kihurczoltattak és sorban agyonlövettek. A megélemedett Horváth kapitány, ki a porosz és francia háborukban sokszor szembeállt a halállal, a leggyalázatosabb módon halt meg; lábainál fogva hurczoltatott és agyonütött. Kovács Sándor megyei szolgabíró vállán megsebesített, testéből egy darab hus kivágotott, lehuzatott és minden oláh annyi bolütést adott reá, mint a mennyit tőle hivatalos szolgálata folytán kapott, végre az ütések alatt lelkét kiadá. Ezen embertelenségek folyta alatt azt kiáltozá a horda, hogy nekik parancsuk van, hogy Enyeden követ köven ne hagyjanak és minden magyart az utolsóig megöljenek. A gyilkolás és rablás több napokig tartott, jóllehet Fehérvár és Balázsfalva, hol sorkatonaság volt, Enyed közelében feküdtek. Ezen iszonyatosságok hírére és mivel sok enyedi menekültet találtak az erdőségekben bolyongva, éhség és hideg által majdnem félhaltan, Tordán vezetésem alá gyülekezett 40 lovas és két, nagyhamarjában összeállított honvéd compania, néhány aranyosszéki nemzetőr és a szerencsétlenek megmentésére való

jó indulatból Paget János, br. Wesselényi Ferencz, Szilvási Miklós és gr. Teleki Lajos. Ez a kis sereg emberi érzelmükben fellelkesülve indult utnak. Felvincztől Enyedig minden lépésre megölt és megfagyott embereket találtunk, kiknek kullái a kutyák és keselyük által szét voltak marcangolva. 10 lovas és 20 honvédből álló előcsapatunk mindjárt Enyednél egy jól felfegyverzett oláh rablócsordára akadt, mely Toroczkót szándékozott felprédálni, de Perecz kapitány előrelátással összekötött bátorsággal Szilvával és 10 lovassal megtámadja az oláhokat és mielőtt a 20 honvéd oda érkeznék, egy őrmester veszteséggel széljelgrasztá őket. Miután a kaszármába beszállásoltuk magunkat, az erdőbe szerteszéljel embereket küldék, honnan a magyarok vérző lábakkal szálíngóztak elő és ezen alkalommal egy éjjel mintegy 700 magyart mentettek meg. Most kezdődtek előttünk a felindulás leirhatlan megrázó jelenetei, midőn a kétségbeesett elveszetteknek hitt atyját szorítá keblére, a másik egyetlen gyermekét veszi karjába egy emberbarát kezeiből; egy megmentett anya szorongó szívvel vizsgálja a menekülteket, de nincs bátorsága, hogy fiai után tudakozódjék; ezek alatt szivszaggató kiáltásait hallók azoknak, kik megtudták, hogy szeretteik agyonverettek vagy megfagyva az erőkben fekszenek.

A körülfekvő falvakból innen-onnan előkerült szerencsétlenekkel, kik közül a betegek és az éhségtől elgyengültek 70 szekérre ültek, másnap Torda felé indultunk. Vincz előtt a lesben álló oláhok előcsapatunkra törtek; Vincznél egy csatarendbe állított nagy oláh tábort találtunk és a körülfekvő falvakból felénk száguldó lovasokat vettünk észre. Jóllehet a sok szekér megmenekülési művünket nagyban nehezíté és az oláh csorda jól fegyvelmezett és Fehérvárról kapott fegyverekkel jól el volt látva, mindazonáltal, hála a Perecz kapitány rettenthetlenségének és czélirányos intézkedéseinek, hála honvédeink bátorságának, hála a Paget János buzdításainak s aranyosszéki nemzetőrség hősi önfeláldozásának, de leginkább hála a mindenhatónak, a győzelem részünkre dőlt el. Hogy az igazságnak eleget tegyek, köte-

lezve érzem magam kinyilatkoztatni, hogy Doboz és Bánó urak a honvédek lelkesítése és saját részvétők minden veszélyben a győzelem kivívására igen sokat tettek. A nastási őrmester is igen kitüntette magát. Noha a háboru az embereket elvadija, mindazonáltal megfoghatatlan, hogy az illető katonatisztek minden lovagiságokat levetkezve, mikép tudták a 700 beteg, nők és gyermekek legyilkolását megengedni és elnézni, mert meg kell említeni, miszerint Ujvárt, mely helység egy félóránnyira fekszik az egyenetlen csata színhelyétől, egy csapat katonaság állomásozott és a támadó oláhok közül Ujvárt is voltak szállásolásba. Jóllehet Enyed az akkori katonai vélemény szerint hibázott is, de hol van azon vétek, melyért oly iszonyu kegyetlenség és vandalismus által lakoltassék?? ehhez hasonlót a mongolok beütése óta nem lehet felmutatni, ezt csak az foghatja fel, ki a lelketlen befolyás következményeit ismeri, melyet az oláh izgatók hatalma az erdélyi katonai kormányra gyakorolt.

Végre igen szükségesnek tartom megjegyezni, hogy Enyeden semmi sem történt, mi alapos okot adott volna ily nagyszerű vandalismusra; Enyeden egyetlen osztrák katona sem bántalmaztatott avagy fegyvereztetett le; sőt inkább a nép Wardener tábornok parancsára a hűségesküt Ferdinánd császár ő felségének letette és ezután nagyon csendesesen viselték magokat, annál inkább róvható fel bűnül a fehérvári várban állomásozó katonaságnak, hogy ezen mongolokhoz illő pusztítást elnézték és annak kivételét nem akadályozák. Fehérvár Enyedtől 3 óránnyira fekszik.

LEMÉNY JÁNOS PÜSPÖK LEVELEI

HIVEIHEZ 1848-BÓL.

I.

Krisztusban tisztelt testvérem!

Nem minden alap nélkül éreztük ma-

gunkat fölszólitatva az iránt, nehogy a mi csendes engedelmes népfajunk némely nyughatatlankodók által megcsalatra, azoknak írásban szintugy szóbeli ámitásainak hitelt adva, a felsőbbek parancsainak ellenszegüljön s idő előtt, nem várva be a határozatot, mely törvényhozás útján eszközölhető, önféjüleg, önmegrontásával intézkedjen, tartozó kötelességünkben folyólag márczius 22-én 646-ik szám alatt rendelkezünk s meghagytuk esperest atyánkfianak azt, hogy mindenütt, hol befolyást gyakorolnak, erélyesen hirdessék ki, hogy a népizgatóknak ne higgyen, hanem felsőbbjeinek engedelmeskedjék, a mint ezt Krisztus urunk s evvel egyértelműleg Pál apostol a rómaiakhoz írott 13-ik könyvében, ugy Péter apostol 1-ső könyve 1. részében a keresztényekhez szólva világosan megparancsolja.

A királyi kormányzék megértvén, hogy több izgatók szétbarangolván az országot, kik saját hatalmognál fogva Tamás napra minden helységről két egyén, minden esperestet kerületiből két lelkészszel Balázsfalván tartandó gyűlésre berendelték, ugyanazért 17-ik apr. 5215. számok alatt kelt kormányzék rendeletnél fogva megparancsoltaték nekünk, hogy azon tartani szándéklott gyűlést tiltanók el, mit mi 18-ik apr. 712-ik szám alól kiadott rendeletünknel fogva nemcsak teljesítettünk, hanem engedelmet nyervén azután a papi gyűlés megtartására, 21-ik apr. 730-ik szám alól rendelkezünk, hogy május 15-re mindenik esperest saját kerületeikből magok mellé fajunkból felveendő olyan egyénekkel, kik a mostani korkérdésekkel, ugy a hazai törvényekkel ösmertettek, Balázsfalván jelenjenek meg.

Mindezeket beteljesítvén, reményünk van, hogy mindenki saját kötelessége érzetétől fölhivatva, igyekezni fog a népet fölvilágosítani az iránt, hogy minden embernek izgatónak hitelt nem adván, biggyenek azoknak és kövessék azoknak tanácsát, kik a nép jóllétit előmozdítani kívánják és örködnék a reájok bizott nyáj-sereg felett, nem különben azok is, kik föl nem hatalmazva, eddigelé ellenkezőt hirdettek, ösmérjék szoros kötelességöknek a nemzet jóllétét, jövődjét szem előtt tartani, emlékeztvén a

nagy apostol szavaira; ezen méltányos fölszólitásunk a nagyobb résznel visszhangra is talált, hanem közelebből fájdalmasan értettük meg a kormányzékétől, hogy némelyek, szám szerént 6—7 egyének a helyett, hogy igaz tanunkat hirdették volna, aláírás nélküli körleveleket bocsátottak ki, melyekben a népet fölszólitják, fölhatalmazják az uri szolgálat s tartozások megtagadására addig is, míg ő felsége törvényhozás útján másképp rendelkezne.

Egy 2-ik május 5732-ik számok alól kelt kormányzék rendeletnél fogva megparancsoltatik nekünk, hogy hirdetőnk ki, miszerint minden lelkész ösmérje kötelességének a népet az iránt fölvilágosítani, hogy a robotot földesuraiknak többi tartozásaikkal együtt mindaddig, míg e folyó hó utoljában okvetetlen egybegyüendő hongyülés e tárgyban határozatot, mely a maga rendjén ki fog hirdettetni, nem hozand, adják meg; máskülönben, valamint Drágban meg is történt az engedetlen helységekre katonaság fog kiszállítatni, melynek költségei hordozása mellett az uri szolgálat tételre, valamint az engedetlenek példás büntetésnek kendenek kitéve, a lelkészek pedig, kik ezen parancsolatot nem teljesíték vagy hiveiket fölizgatni merészlenének, az Apr. C. p. 5-a 42-ik czikk értelmében fognak letartóztatni és büntettetni.

Ugyanazért atyáilag meghagyjuk nektek, hogy ezen rendelkezésünkhöz magatokat alkalmazni, ha netalán pedig eddig ellenkezőt hirdettetek volna, a népet leültetni, engedmésségre oktatni szoros kötelességeiteknek ösmérjétek el, nehogy ellenkezőt tanusítva, ti magatok is a nemzet csökkenésére s szegényére papi bíróságunk elibe kerüljete. Mely parancsolatunk késedelem nélküli teljesítését felelet terhe alatt ezennel megparancsoljuk.

Atyaságnak

Balázsfalván 26-ik apr. 1848.

jóakaród

János püspök.

II.

820.

Krisztusban tisztelt testvérek és fiam!

Eddigél három versben adtam tudotokra a kir. főkörmányszék azon rendeletét és a szent irás szavaiból hoztam emlékeztetekbe azon parancsolatot, mikép minden ember tartozik maga viseletét a nagyoknak, királynak, valamint az ezektől küldötteknek is alárendelni; a kik a mint a nagy apostol Pál bennünket tanít, nem hiában, hanem azért hordják a kardot, hogy a jókat oltalmazzák és a gonoszokat büntessék. Azon jognál fogva, melylyel a főpásztorságunk alatti hiveink feletti gondoskodásra nézve fel vagyunk ruházva, tekintetbe vévén azon körülményeket, melyekben a Magyarországhoz visszacsatolt Szilágyságban lakó hiveink léteznek, a következőket látjuk atyailag rendelendőknek: miután azon törvény végrehajtására, mely Szilágyban lakó fiainkra a Magyarországgali egyesülés által jótékonyságokat áraszt, b. Wesselényi Miklós ő nagysága mint urunk királyunk ő felsége személyese és teljeshatalmu biztosa neveztetett ki, a mellett hogy urunk királyunk ő felsége s az ország nemes urai által közösen hozott visszacsatolási törvény végrehajtásával bízott meg, egyszersmind ő felsége képében és nevében arra is felhatalmaztatott, hogy mind az eddigi földesurak személy és vagyon sértetlensége, mind a közcsend fenntartása felett örökjék. Ennélfogva azon hatalomból kifolyólag, melylyel ő nagysága felruháztatott, a tőle veendő parancsolatoknak engedelmeskedjete, valamint a népet is a tökéletes engedelmességre buzdítsátok és oktassátok, mert mindazt, a mit az eddigi földesurak s mások ezen új rendeletek által vesztenek, csak egyedül az emberek, eddigi jobbágyok nyerik. Erre buzdítsátok, erre tanítsátok a népet mind szóval, mind cselekedettel, mert az ezt követők jutalmat és az ég irgalmát, valamint főpásztori áldásunkat is nyerendik. Balázsfalva 7. Máj. 1848.

VLADIKÁ JUAN.

RÁKÓCZY GYÖRGY FEJEDELEM

KORÁHOZ.

I.

Georgius Rakoci Dei gratia Princeps Transylvaniae Partium Regni Hungariae Dominus etc. et Siculorum Comes etc.

Egregie fidelis nobis dilecte salutem et favorem. Udvari hadnagyunk Horváth István katonáinak fizetésekbe deputaltunk Szolnok vármegye adójából 88 forintot adatni. Serio parancsoljuk azért hűségednek, az commissi-ónkat vévén, adja meg nekik az nyolczvan-nyolcz forintot, több parancsolatunkat nem várván. Acceptaltatik ratiojaba testimonio praesentium secus itaque non facturum. Datum in Castro nostro Radnotiensi die 1. Maj. 1618.

G. RAKOCZY.

Külczim: Egregio N. N. Contributionum nostrarum Fiscalium Comitatus Szolnok Interioris Perceptorum etc. etc. fidelis nobis dilecto.

II.

Georgius Rakoci Dei gratia Princeps Transylvaniae Partium Regni Hungariae Dominus et Siculorum Comes.

Generose fidelis nobis dilecte salutem et gratiam nostram. Nyilván vagyon hűségednél, Sárd fiscalis jószág lévén s ahhoz való örökségek is, parancsoljuk azért hűségednek, ez levelünket vévén, ott való házáról intra quindenam producationem előttünk, mert alioquin ha elmulatja hűséged, mi az articulus continentiaja szerint hozzá niultatunk, s ha mi kárt vall, magának tulajdonítsa. Eidem in reliquo gratiose manen. Datum in Civitate nostra Alba Julia die 23 Junii Anno 1648.

G. RAKOCZY.

III.

Georgius Rakoci Dei gratia Princeps Transylvaniae Partium Regni Hungariae Dominus et Siculorum Comes etc.

Egregie fidelis nobis dilecte salutem et favorem. Hűségednek kegyelmesen parancsoljuk, ez commissiónkat vévén, udvari kántornak fizetésére mindjárt adjon az ott való arendának jövedelméből frt 100 száz forintot s presentium testimonio acceptaltatik ratiojában, több parancsolatunkat ez dologról nem várván. Secus nulla tenus facturus. Datum in Civitate nostra Alba Julia die 28 April Anno 1655.

G. RAKOCZY.

Az többit pedig, ha becsületit szereti mindjárt administralja tárházunkba.

Külczim: Egregio Stephano David Arendatori Comitatus Albensis Transylvaniae etc. fideli nobis grato.

IV.

Georgius Rakoci Dei gratia Princeps Transylvaniae partium Regni Hungariae Dominus et Siculorum Comes etc.

Egregie fidelis nobis dilecte Salutem et gratiam nostram. Gellen Gergely hivünk kapitánysága alatt levő katonáink fizetéseket ez uttal hűséged által rendeljük megadni, hűséged azért, kegyelmesen és serio parancsoljuk, informatiót vévén Pál deak-

túl mi megyen reájok, s fizessen meg mindjárt nekik acceptaltatik ratiójában testimonio praesentium lévén quietantia rúla. Secus non facturus. Datum Alba Julia 23 Septembris 1655.

G. RAKOCZY.

Külczim: Egregio Stephano Alvinczi Salis Camerae nostrae Desiensis Praefecto Fideli nobis dilecto.

V.

Georgius Rakoci Dei gratia Princeps Transylvaniae partium Hungarie Dominus et Siculorum Comes etc.

Egregio fideli Nobis dilecto salutem cum favore. Serio parancsoljuk hűségednek, az minémű eszközöket Boros Jenei vicecapitánunk vitéz Ujlaki László hivünk fog kívánni az jenei szűkségre, éjjel nappal hogy csináltassa, elkészíttesse hűséged, nem is várván több parancsolatunkat. Nec secus facturus. Datum Civitate nostra Alba Julia 25 Mart. 1658.

G. RAKOCZY.

Külczim: Egregio Martino
 Ferri fodinae in
 Distr
 sien Praefecto etc.
 dilecto.